

Premise contemporane ale creșterii populației

Dr. P. Râmneanu

Analiza premiselor dezvoltării populației constituie pentru un popor un plebiscit de fiecare zi. Modificările demografice contemporane, structurale și de evoluție, prezintă un ritm accelerat și o diversificare fără precedent în istoria omenirii. Implicațiile manifestării lor asupra evoluției biologice și stării economice, sociale și culturale ale poporului sunt atât de mari încit evaluările mișcării naturale, sociale și de capilaritate socială ale populației se cer a fi studiate riguros științific, iar recomandările, corolarul lor, se impun a fi aplicate la timp oportun, deoarece fenomenele demografice sunt ireversibile în desfășurarea lor.

O proiectare în sistemul cartezian, în timp și spațiu, a locului ocupat în prezent de mișcarea naturală și socială a populației noastre necesită relevarea cîtorva aspecte demografice generale de valoare incontestabilă, deși sunt bine cunoscute.

Este de reținut că pămîntul este un sistem finit, popoarele lumii învoindu-se a-l locui pe baza principiului interdependentăi, care le este reciproc util.

Adaptarea organismului uman la factorii mediului extern se face continuu, dar nu în proporții egale : omul deși posedă o plasticitate mare mai ales în perioada creșterii și o educabilitate în tot cursul vieții, totuși nu poate face față complexului revoluționar de modificări ale macro și micro-cosmosului.

Densitatea relativă a populației pe unitate geografică este inegală în lume. Ea nu este în corelație directă cu bogățiile naturale existente de la o țară la alta. Densitatea urcată joacă mai mult un rol pozitiv în dezvoltarea științifico-tehnică a populației decît unul negativ. Popoarele cu istorie lungă o au mare, cele tinere redusă.

Urbanismul mondial și industrializarea tehnică s-au instalat în multe locuri, eludînd normele stabilite de știință igienică.

Familiile instărite din țările capitaliste și, în general, cele cu un nivel superior de instrucție au mai puțini copii pe o unitate decât cele care duc lipsuri sau posedă o pregătire școlară inferioară. Economistii au demonstrat că pe Terra ar putea trăi 157 de miliarde de oameni, dintre care 47 miliarde pot avea nivelul de viață al americanilor¹. Chiar dacă

¹ Tadd Fisher, *Our over crowded world*, New York, Ed. Parents' Magasin Press, 1969, p. 189.

populația va crește exponențial pînă la anul 2100—2150, atingind atunci cel mult 13,5—35,0 de miliarde², nu va fi o criză de alimente care să-i uniformizeze densitatea prin suprapopulație. Amenințarea creată pe această temă nu are o bază științifică³. Dealtfel pretinsa planificare a familiei se va realiza oriunde, datorită urcării gradului de civilizație.

S-a susținut că declinul natalității își continuă tendința liniară, independent de orice intervenție, oprindu-se la 14—18%. Fenomenul așa s-a prezentat în anul 1938 într-o serie de țări, ceea ce citim din coloana a doua a tabelului următor:

Tabelul nr. 1
Evoluția natalității în cîteva țări, de la 1938 pînă la 1950⁴

Țara	Natalitatea		Țara	Natalitatea	
	În 1938	Urcarea în % intre 1938—50		În 1938	Urcarea în % intre 1938—50
Franța	14,9	38	Suedia	14,9	10
S.U.A.	17,6	33	Belgia	16,0	6
Australia	17,5	33	Anglia	15,5	4
Elveția	15,2	19			

Dar prognoza a fost desmintită de urcarea natalității care a urmat în populația țărilor din tabel între anii 1938—1950, ceea ce evidențiază coloana a treia a tabelului. Exemplul Franței de promovare materială și morală a familiei și de ocrotire substanțială a mamei și copilului a schimbat perspectiva fatală într-o optimistă. Natalitatea a urcat și în celelalte țări notate în tabel, dar cu o rată mai redusă. Aplicarea Decretului 770, din 1966, în R.S. România a ilustrat mai evident eficiența intervenției factorilor de ordin social-economic asupra natalității.

O ultimă condiție care își exercită acțiunea asupra evoluției numerice a populației — asupra căreia vom insista și mai mult — constă în raportul dintre mersul reducerii natalității și al mortalității. Lufind sub obiectiv, pe de o parte, grupa țărilor dezvoltate și, pe de altă parte, a celor în curs de dezvoltare în perioadele interbelică și cea urmată după al II-lea război mondial, constatăm că între ele sunt diferențe substanțiale, în ce privește evoluția nivelului de spor natural. Țările din vestul Europei, inclusiv cele socialiste, l-au avut crescut între cele două războaie datorită scăderii mortalității, dar nu exploziv. Țările în curs de dezvoltare își trăiesc perioada de explozie demografică în urma celui de al II-lea război mare, deoarece și-au conservat natalitatea medievală

² Națiunile Unite, *The world population studies*, în „Population studies”, New York, 1971, nr. 49, p. 10.

³ Ph. M. Hauser, jr., în Noël Hinrichs, *Population environment and people*, New York, McGraw-Hill Book Company, 1971, p. 17.

⁴ Alfred, Sauvy, *Théorie générale de la population*, Ed. III-a, Paris, Presses univ., vol. II, p. 134.

urcată și beneficiază de experimentul reducerii mortalității făcut de țările dezvoltate. Această evoluție inegală explică de ce distribuția creșterii cu 2 700 de milioane de oameni, care a fost prevăzută populației mondiale⁵, revine în procente de 88 % țărilor și regiunilor în curs de dezvoltare, iar celor dezvoltate să nu li se adauge decât 12 %, în cifre 330 de milioane. În consecință ponderea pe Pămînt a țărilor dezvoltate se va reduce de la 30 %, cit a fost în anul 1968 la 23 % pînă în anul 2000.⁶ Mai localizat geografic, proporția la sută a populației din Europa și U.R.S.S., față de a lumii întregi, va scădea și ea, între 1950 – 2000, de la 23,0 % la 15,1 %.⁷

Cercetînd numai țările socialiste din estul Europei, pe baza sporului natural din 1968–1972, constatăm că cifra populației lor se va dubla, abia în 70–139 de ani, de acord cu calculele făcute de T. Fish și D. Fraser⁸.

Sporul natural redus din anii 1968–1972 de la –0,045 pînă la 1,20 % îl învederează cifrele următoare.

Tabelul nr. 2
Excedentul natural în unele țări socialești⁹

Țări	%	Țări	%	Țări	%
R.P. Bulgaria	0,71	R.P. Polonă	0,84	U.R.S.S.	0,93
R.S. Cehoslovacia (1967–1971)	0,46	R.S. România (1966–1972)	1,20	R.S.F. Iugoslavia	0,95
R.D. Germania	–0,045	R.P. Ungaria	0,33		

Fenomenul de explozie demografică nu se petrece deci în țările socialești.

Dublarea populației în curs de 35 de ani care necesită o creștere anuală de 2,0 % nu va fi atinsă nici de toate țările în curs de dezvoltare.

În contextul zugrăvit putem ca, evoluției populației noastre, să-i evidențiem în mod comparativ caracteristicile cu unele detalii, având mereu în vedere dezideratele de a aduce politicii demografice contribuții utile.

Locul pe care îl va ocupa populația R.S. România în concertul demografic mondial se caracterizează printr-un excedent real și natural relativ redus. Cel din urmă a fost în medie anuală, în perioada 1966–1972 de 1,2 %, iar în primele opt luni ale anului 1973 șapte județe l-au înregistrat deficitar sau foarte scăzut (Arad, Timiș, Caraș-Severin, Ilfov, Mehedinți, Teleorman și Bihor).

⁵ Carmen Miró, *Population*, in *Who speaks for Earth*, op. cit., p. 112.

⁶ Ph. M. Hauser, *The population dilemma*, Ediția a II-a, New Jersey Ed. Prentice Hall, Inc., 1969, p. 20.

⁷ J. Z. Joung, *An introduction to the study of man*, Oxford, Ed. Clarendon Press, 1971, p. 349.

⁸ Dean Fraser, *The people problem*, Indiana Univ. Press, Bloomington-London, 1971, p. 16.

⁹ *Anuarul statistic al R. S. România*, 1971, București, p. 754 și 1973, București, p. 585.

Cresterea lentă a populației de la noi are o vechime care depășește 40 de ani. Veridicitatea constatării este învederată de cifrele următoare :

Tabelul nr. 3
Populația R.S. România de la 1930 pînă la 1972

Data recensămîntului	Cifra populației	Creșterea anuală
1930, 29 decembrie	14 280 729	> 0,7
1948, 25 ianuarie	15 872 624	
1956, 21 februarie	17 489 450	> 1,3
1966, 15 martie	19 103 163	> 0,9
1972, 1 iulie	20 662 648 (cifre calculate)	> 1,2

Prognoza recent făcută de V. Ghețău, pe baza componentelor demografice, fertilitate feminină și mortalitate, prevede pentru anul 1992 cifra de 24 852,4 de mii de locuitori¹⁰.

Cresterea aceasta lentă, observată după primul război mondial se datorează unei anomalii socio-demografice. A durat un sistem eredofunciar al bunurilor familiale neprielnice unei natalități la nivel normal și a fost necorespunzător combaterii mortalității excesive și promovării sănătății populației. Natalitatea a scăzut simțitor între cele două războaie mari, iar mortalitatea abia s-a redus. În procente în intervalul dintre cincinalele 1921/25—1936/40 natalitatea a scăzut de la 39,9% la 29,3%, deci cu 22,7%, iar mortalitatea s-a redus în această perioadă de 15 ani cu 15,2%, deci mai puțin. Această evoluție neobișnuită a fost hotărâtă ca țara să piardă beneficiul perioadei de creștere naturală mare, numită explozie demografică.

Fenomenul descris s-a repercutat defavorabil asupra investițiilor demografice. Populația privită în ansamblul ei a avut o cohortă mare de copii, alta aproximativ egală de adulți și una redusă dar în plină creștere de vîrstnici.

Grupul urcat al copiilor de 0—14 ani, egal cu 51,1% în anul 1921 și de 34,1% care trăia în 1948, a necesitat o investiție economică în cursul gravidației femeii, al nașterii și apoi în perioada de creștere și educație a copiilor. Investiția costisitoare făcută pentru copii reiese mai elocvent din comparația procentelor de mai înainte cu cea următoare, din anul 1971, în care cohorta copiilor de 0—14 ani, fiind de 11,0% nu a necesitat decit un sfert din cheltuielile dintre anii 1921—1948.

De acord cu investiția demografică reiese că R.S. România, avind proporția copiilor sub 15 ani la recensămîntele din anii 1930, 1956 și 1966, egală cu 35,5%, respectiv 28,1% și 24,5%, se integrează în prezent în comunitatea țărilor dezvoltate. Acestea au în medie 28% de copii sub 15 ani.

¹⁰ V. Ghețău, *O perspectivă condițională a populației României în următoarele două decenii*, Metodă, Rezultate, în „Revista de statistică”, 1973, XXII, nr. 3, p. 49.

Dimensiunea grupei de populație de 20—59 de ani, proporția populației active, structura acesteia pe profesiuni, frecvența și nivelul de pregătire al intelectualilor vitalizează națiunea întreagă, îi creează energia, susține producția și îi urcă treptat nivelul de trai. Forța productivă a acestei grupe de populație nu este numai creațoarea stărilor economice, ci și a calității vieții națiunii și a manifestărilor ei în creații naționale perene. Proportiile populației adulte, de vîrstă între 20—59 ani, au fost în unele țări dezvoltate, anume în Anglia, Franța, Germania și Suedia de 55,1—56,0% în anii 1935, 1936 și 1939. În R.S. România această categorie de populație a avut în anul 1930 un procent de 47,6, în anul 1956 unul de 53,5, iar în 1966 unul de 53,3%. Din grupa populației adulte, cea activă direct productivă, prezintă în cîmpul economic un loc și o pondere specifică. Venitul național depinde de calitatea ei. Proporția ei a fost, în țările dezvoltate (Europa, America de Nord și Oceania), în anul 1955 egală cu 61%, în Asia cu 55%, iar în țările din Africa tropicală de 49%¹¹. Diferențele dintre aceste procente, cît și cele existente în structura populației pe profesiuni, explică mai adesea evoluția economică diferențiată a populației mondiale.

România avea procentele populației active după cum urmează¹².

Tabelul nr. 4
Populația activă din R.S. România, în %

Anul	Total	în agricultură	în industrie	în alte clase profesionale
1930	57,9	45,6*	3,5	8,9
1956	59,0	41,6	8,0	9,4
1966	54,2	30,8	10,5	12,9
1972 ¹³	48,3	21,2	12,6	14,5

* Explotarea solului

Reiese că populația noastră este în plină structuralizare. Se deplasează cu ritm accelerat din agricultură spre industrie și în alte clase profesionale calitativ superioare, dar încă nu a atins un nivel optim. Atenția acordată proeminenței valorilor umane s-a răsfrînt, chiar pînă acum, în mod favorabil asupra ascensiunii venitului național. Acesta a crescut substanțial¹⁴. În anul 1955 a fost de 192, în anul 1965 de 413, în 1970 de 599, în 1972 egal cu 745, considerind nivelul venitului național din 1950 egal cu 100.

Implicațiile grupei populației active asupra națiunii se vor dovedi cu atît mai manifeste cu cît rîvna populației pentru progres economic va fi mai crescîndă și cu cît pregătirea tehnico-științifică va pune la îndemînă mijloace noi și resurse de exploatare mai bogate. Tara noastră nu resimte în prezent lipsa brațelor de muncă, dar va avea-o în anii 1975—1987 cu o recrudescență care se va instala în 1993, dacă natalitatea nu va reveni la nivelul ei din anii 1970, 1971.

¹¹ Kenneth, E. Boulding, *The meaning of the 20th century*, New York, 1964, p. 122.

¹² Recensămîntul general al populației din România din 29 decembrie 1930, vol. VI, București, 1940, p. 2; idem, din 21 februarie 1956, vol. I, București, 1959, p. 32; idem, din 15 martie 1966, vol. I, București, 1969, p. 160.

¹³ Anuarul statistic al R.S. România, 1973, București, p. 94, 110.

Grupa populației vîrstnice, cu relativ redusă pondere economică, dar cu o mare forță intelectuală și înțelepciune, își urcă proporția pretutindeni în lume, mai accentuat în Europa, ca o consecință firească a ameliorării condițiilor de trai și de sănătate publică. Așa cum reiese din prognoza următoare ea își va mări proporția și în viitor¹⁴.

Tabelul nr. 5

Evoluția la 10 000 a populației de vîrstă de 60 de ani și peste, în anii 1950 și 1980

Tara	1950	1980	Tara	1950	1980
Anglia și Galia	15,7	21,0	Olanda	11,5	14,4
Belgia	16,0	18,6	R. F. Germania	13,8	18,9
Franța	16,2	17,2			
Italia	12,0	16,7	Spania	10,3	13,6

Creșterea cifrelor prognosticate pentru anul 1980 demonstrează îmbătrînirea continuă a populației, de care nu va fi scutită nici țara noastră. Iar paralelismul dintre grupa vîrstnicilor și speranța medie de viață, care știm că în țările din tabel a atins aproximativ 70 de ani, ne îndreptățește a prevedea că cea din urmă are tendința să urce, în următoarele cinci decenii, spre 80—85 de ani. Această urcare a mediei de viață pune problema de a preveni acțiunea poluantă a mediului, a valorifica progresul științei medicale, al igienei personale și al medicinii sociale, dar mai ales de a începe, organizat, munca de construire a sănătății individuale și colective. Străduința din urmă, numită de sanogeneză va îmbărtășa armonizat toate aspectele morfologice, fizio-umorale psihice și morale care pot garanta ca, la vîrstă de 60 de ani, ființa umană să aibă însușirile amintite egale cu ale unei persoane de 45 de ani.

Urbanizarea și industrializarea au fost efectuate la noi cu un avânt mare, deoarece au fost solicitate de trei imperitive naționale: urcarea nivelului de trai; independența economică și omogenizarea etnodemografică între sat și oraș. Proportia populației urbane evoluând între anii 1930—1972 de la 21,4% la 41,6% înseamnă că mai avem de urcat încă cel puțin atât, dacă aceasta ar fi o măsurătoare corespunzătoare.

Din cele expuse reiese că între obiectivele importante ale politiciei noastre demografice trebuie să fie promovarea natalității în mod uniform în toate județele țării și în toate clasele sociale. VI. Trebici a concretizat-o în felul următor: „Ridicarea natalității este un imperativ moral, demografic, social, dar și unul economic”¹⁵. Sunt necesare și structuralizarea judicioasă a profesiunilor, canalizarea sistematică a urbanizării și reciclarea vîrstnicilor capabili de muncă.

¹⁴ Alfred Sauvy, *op. cit.*, vol. II, p. 54.¹⁵ VI. Trebici, *Populația României și creșterea economică*, București, 1971, p. 17.